

Vene-Valgevene impordist loobumise mõju majandussektoritele

Venemaa ja Valgevene impordi piiramise mõju jõuab Eesti ettevõtteni mitmel viisil: otseselt läbi impordi asendamise teistest riikidest pärit kaupadega (üldjuhul kallim) ning kaudselt läbi Eestist ostetavate, kuid Vene-Valgevene toormest sõltuvate toodete-teenuste hinnatõusu (nt energia).

Eesti majanduse tegevusaladest on enim mõjutatud laonduse ja veondusega seotud harud, samuti metallitootmine ning puidu- ja keemiatööstus. Tugevalt mõjutatud tegevusalade ring on suhteliselt kitsas – vaid seitsme tegevusala puhul kallinevad importsisendid tervikuna üle 5%. Venemaa ja Valgevene impordi asendamise teeb keerukaks see, et mitmetes valdkondades ei ole turul üleliigset pakkumist ning kaupade saamiseks tuleb maksta teistest turuosalistest kõrgemat hinda. Samuti tähendab pikemate tarneahelate ülesehitamine keerulisemat logistikat, mis nõuab ettevõtelt riskide maandamiseks suuremate laovarude hoidmist ja tõstab kulusid.

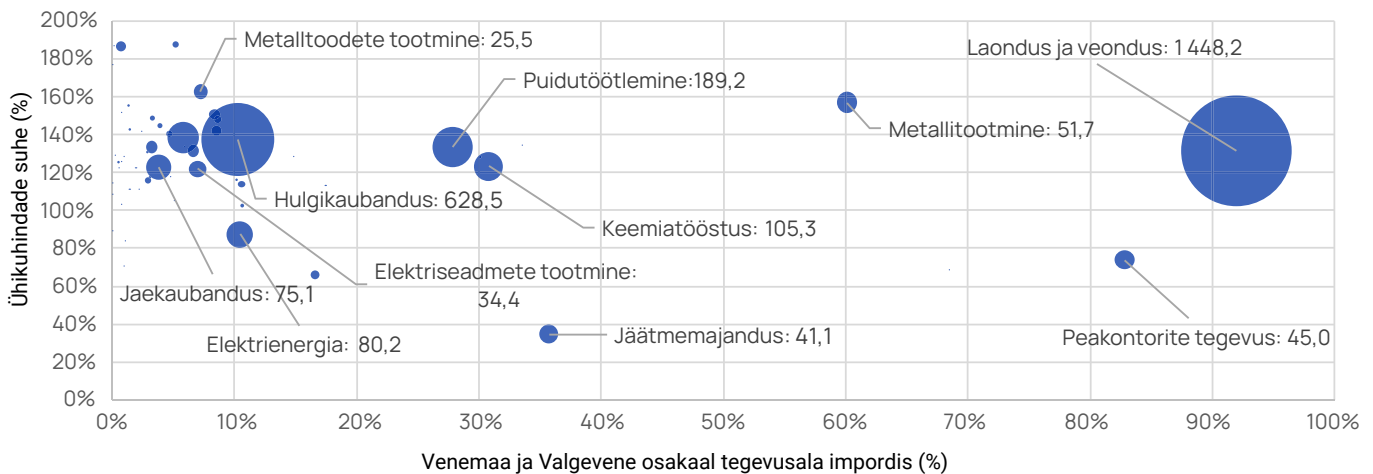
2022. aastal on Arenguseire Keskuse erakorraliseks uurimissuunaks Venemaa-Ukraina sõja pikaajalised mõjud, milles analüüsitakse põgenike sissevoolu võimalikke pikaajalisi mõjusid rahvatikule, tööhõivele ja Eesti riigi kuludele ja tuludele.

Samuti vaadeldakse sõja vahetat majanduslikku mõju Eestis tegutsevatele ettevõtetele, käsitledes Venemaalt ja Valgevenest imporditavate tootmissisendite asendamise võimalusi.

Uurimissuuna materjalid www.arenguseire.ee

Venemaa ja Valgevene impordist tugevalt sõltuvaid tegevusalasid on vähe

Joonis 1. Venemaa-Valgevene impordi osakaal ja asenduskaupade hinnatasemed tegevusalade kaupa

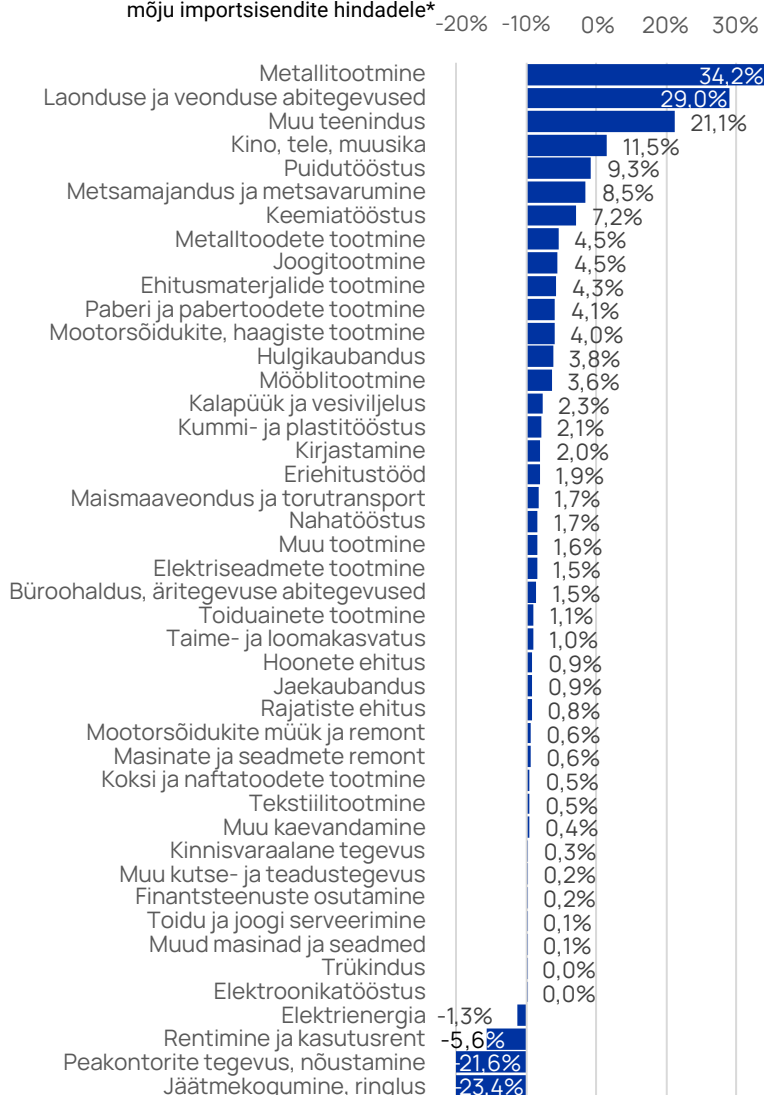
Selgitus: Tegevusalade juures toodud arvud näitavad tegevusala impordimahtu Venemaalt ja Valgevenest (miljonites eurodes)

Allikas: Statistikaamet, autorite kohandused

Kõige enam on Valgevene ja Venemaa impordist mõjutatud laonduse ja veondusega seotud tegevusalad, mille puhul impordi osakaal neist riikidest on 92% ja maht üle 1,4 miljardi euro (ligikaudu 50% kogu Eesti impordist Venemaalt-Valgevenest). Tegevusala jaoks on Venemaalt ja Valgevenest imporditavate kaupade asendamise hind teistest riikidest pärit kaupadega 31% kallim. Tegevusalaati on mõjutatud veel puidutöötlemine (import Venemaalt ja Valgevenest 28% ja asenduskaupade hind teistest riiki-

dest 33% kõrgem), metallitootmine ja metallitoodete tootmine (osakaal vastavalt 60% ja 7% ning asendamine 57% ja 63% kallim), keemiatööstus (osakaal 31% ja asendamine 23% kallim). Lisaks on mõjutatud hulgikaubandus (osakaal 10% ja kallinemine 37%) ja jaekaubandus (osakaal 4% ja kallinemine 23%). Osadel tegevusaladel on alternatiivid ka odavamad – nt peakontorite tegevuse haru (osakaal 83% ja mujalt importimine 26% odavam).

Joonis 2. Venemaa-Valgevene impordi asendamise koondmõju importsisendite hindadele*

Allikas: Statistikaamet, autorite kohandused.

*Analüüsi on kaasatud tegevusalad, kus Venemaalt ja Valgevenest on imporditud 2021. aastal vähemalt 100 000 euro väärtuses kaupu

Venemaa ja Valgevene impordi osakaalu ja teistest riikidest importimise suhteliste hindade alusel saab leida importsisendite kaalutud keskmise hinnamuutuse tegevusalade jaoks (joonis 2). Venemaa ja Valgevene impordi asendamise mõju sektori importsisendite hindadele on suurim metallitootmise harus, kus importsisendid kallinesid 2021. aasta hindades keskmiselt 34,2% (rahaliselt väärtuses 29,5 miljoni euro võrra). Hinnasurve on väga suur ka laonduse- ja veonduse abitegevuste harus, kus importsisendite hinnad kasvaksid 29% võrra (457 mln eurot), samuti puidutööstuses (+9,3%, 63 mln eurot) ja keemiatööstuses (+7,2%, 24,5 mln eurot). Samas erinevad tegevusalad oluliselt selle poolest, kui suur on imporditavate sisendite tähtsus - vaadates impordi suhet sektori kogukuludesse on näiteks metallitootmise ja keemiatööstuse jaoks impordi tähtsus kogukuludest enam kui kaks korda kõrgem kui puidutööstuses. Impordi asendamisega tekkiv hinnasurve on suhteliselt kontsentreeritud ning valdava osa tegevusalade jaoks jääb alla 5%. Samas võtab analüüs arvesse ainult impordi asendamise otseseid mõjusid ehk neid kaupu, mida ettevõtte ise impordivad. Väga tähtsad on ka kaudsed mõjud ehk näiteks energiakandjate kallinemist põhjustatud

PUIDUTÖÖSTUS

Vene toore moodustab ligi 28% puidusektori impordist, kuid 9. juulist 2022 jõustub impordikeeld. Materjalide defitsiidi kartuses on ettevõtte aktiivselt otsimas alternatiivseid tarneahelaid. Skandinaaviast hankimine on raskendatud, sest turul kaubeldavad mahud on pikaajaliste lepingutega kaetud. Selleks, et puitmaterjali saada, tuleb maksta teistest turuosalistest kõrgemat hinda. Kõige keerulisem on leida asendust kase saematerjalile, aga ka lehisele – selle kasvupiirkond seab alternatiivide leidmisele raamid. Probleeme on ka okaspuu saematerjali asendamisega, sest Eestile sarnaselt on lähiriikides tekkinud defitsiit. Tiheneb konkurents ka Eestis kasvavale puitmaterjalile – näiteks sinne teenepalk võib kohalike saeveskite asemel suunduda Soome tselluloositööstusse, mis samuti otsib Venemaa toormeale asendust. Kasvavad sisendhinnad tõstavad ka Eesti puidutööstuse lõpptoodangu hindu.

KEEMIA-TÖÖSTUS

Keemiatööstuses on kõige keerukam leida asendust erinevatele polümeeridele, lahustitele, aga ka näiteks pakenditele. Viimaseid on asunud tarnima Poolast, aga märksa kõrgema hinnaga. Siinsed ettevõtte kasutavad rafineeritud sisendeid, mida ostetakse Saksa, Hollandi ja Belgia rafineerimistehastest, need sõltuvad aga otseselt Venemaa toormest. Peenkeemiat Venemaal-Valgevenes kohapeal ei toodeta. Sanktsioonide mõju on avaldunud ka läbi Vene pankadele seatud piirangute ja tehingute külmutamise. Tarnestrateegiatega ümberkujundamisel on mõnevõrra paremas olukorras kontserni kuuluvad ettevõtte, mille turujõud ja võimalused on avaramad. Keerukam ja ebastabiilsem logistika ning vajadus hoida suuremaid laovarusid tähendab vajadust suurema käibekapitali järele. Kuigi rohepöörde ja tootlikkuse tõstmise vajadus nõuab investeringuid, on ettevõtte ebakindla olukorra tõttu investeerimisplaane edasi lükanud.

EHITUS

Venemaa ja Valgevene toodete asendamine suurendab hindu nii kallimate materjalide kui ka transpordi tõttu. Väliselt ei ole sektoril näha veel olulisi probleeme, aga perspektiivi hinnatähtsuse ebasoodsaks. Ehitussektori sisendhinda mõjutab enim puidu, metalli ja kütuste kallinemine. Hinnasurve põhjustab ka palgakasvu ootus. Haruliidu hinnangul võivad ehitushinnad sel aastal kasvada 15–20%, mistõttu on ootus olemasolevate lepingute puhul hindasid indekseerida. Seda on aga pahatüht keeruline saavutada, sest tellijad ei ole sellise hinnatõusuga arvestanud. Tarneprobleemidest tingitud tähtaegade edasi nihkumisele on osapooled suhtunud mõistvalt, kuid struktuurivahenditest finantseeritud objektidel võib tekkida probleem toetusrahade kasutamise abikõlblikkusega.

MASINA- JA METALLITÖÖSTUS

Lisaks Venemaalt ja Valgevenest pärinevate metalltoodete tarnimise piirangutele on sõja tõttu piiratud ka Ukraina metalli kättesaadavus. Haruliidu hinnangul on suurem osa ettevõtete leidnud alternatiivsed toormekanalid, kuid nende kaudu tarnimine tähendab enamasti kaks korda kõrgemaid hindu. Alternatiivide leidmisel on probleemiks saanud Eesti väikesed mahud ja teistest riikidest tarnijate varasemad pikaajalised lepingud. Samuti on alternatiivsete tarnekanalite juures väljakutsuks mitu korda pikem transpordi aeg, mis nõuab suuremate laovarude hoidmist ja tõstab kulusid. Sektori ettevõtete jaoks on võtmeküsimuseks kui suurt osa toorme kallinemisest suudetakse kanda edasi lõpptootes hindadesse.

hinnasurve, mis jõuab ettevõtteni läbi kodumaiste teenuseosutajate. Samuti jõuavad Venemaa ja Valgevene impordipiirangute mõjud Eesti ettevõtteni läbi globaalsete väärtusahelate ehk importides vahetooteid neist riikidest, mis on varem kasutanud Venemaa või Valgevene toormeid.